

Nr 559.

Av herr **Holmgren m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 192, med förslag till militärt tjänstepensionsreglemente m. m.

Såsom en följd av föregående års riksdagsbeslut beträffande pensioneringen av civilförvaltningens tjänstemän har Kungl. Maj:t genom proposition nr 192 föreslagit riksdagen godkännande av nya pensioneringsbestämmelser för den militära personalen. Till sina delar sammanfaller Kungl. Maj:ts förslag med det av 1934 års militärpensionskommitté utarbetade och till Kungl. Maj:t den 5 december sistlidna år avgivna förslaget till nytt tjänstepensionsreglemente för befattningshavare vid försvarsväsendet, vilket i princip vunnit gillande av militära myndigheter, arméns fullmäktige, fullmäktige i flottans pensionskassa, statskontoret, försvarsväsendets lönenämnd, personalorganisationer o. s. v.

I bland annat ett avseende, nämligen i fråga om de militära beställningshavarnas bidrag till pensioneringskostnaderna, innebär emellertid Kungl. Maj:ts förslag ett avsteg från de sakkunnigas förslag medförande så genomgripande förändringar i avseende på nu gällande grunder för beställningshavarnas avgiftsplikt, att ett godkännande av förslaget i praktiken skulle åsamka personalen betydande lönereduceringar, därest icke i samband med pensionsförhållandenas ordnande jämväl viss lönereglering komme till stånd. Vad angår storleken av de militära beställningshavarnas bidrag till pensioneringskostnaderna har nämligen Kungl. Maj:t funnit skäl föreslå sådan höjning av pensionsavdragen, att dessa skola utgå efter samma grunder som för de civila befattningshavarna. Med hänsyn till föreslagen höjning av utgående pensioner, synes en viss höjning av pensionsavdragen vara ofrånkomlig. Då emellertid de militära beställningshavarna genom den år 1921 genomförda löneregleringen otvivelaktigt intaga en i förhållande till de civila tjänstemännen lägre löneställning och reglering av de militära lönerna icke torde kunna ifrågasättas förrän i samband med ny härordning, synes rätt och billighet kräva, att man vid fastställandet av nya pensioneringsbestämmelser iakttaga viss försiktighet vid höjningen av pensionsavdragen, så att icke den militära personalen ställes i en alltför ogynnsam ekonomisk ställning i förhållande till de civila tjänstemännen.

Beträffande den år 1921 genomförda löneregleringen för de militära beställningshavarna må anföras följande. Dåvarande militäravlöningskommitté hade till stöd för de militära personalkategoriernas placering å löneskalorna verkställt jämförelser mellan olika grupper av militär och civil personal. Vid den granskning, som Kungl. Maj:t underkastade de

sakkunnigas förslag till löneplaner, fann Kungl. Maj:t de upptagna lönebeloppen i allmänhet vara väl avvägda såväl i förhållande till det arbete och ansvar, som påvilade de olika personalgrupperna, som ock med hänsyn till lönebeloppen för de med dessa personalgrupper jämförbara civila befattningshavarna. Vid ärendets behandling framhöll dessutom föredragande departementschefen (prop. nr 350/1921, sid. 140), att han med tillfredsställelse funnit, hurusom av de sakkunniga verkstälts en såvitt möjligt fullständig och följdriktigt genomförd jämförelse mellan civil och militär personal och ifrågasatte till och med, huruvida icke denna jämförelse i en del fall bort leda till bestämmande av *högre* lönebelopp för den militära personalen, än som av de sakkunniga föreslagits. Vid utskottsbehandlingen av frågan tillmättes emellertid den gjorda jämförelsen ringa betydelse, och utskottet föreslog riksdagen godkännande av löneplaner med väsentligt reducerade lönebelopp. Utskottets förslag godkändes av riksdagen. Oaktat klara och tydliga uttalanden av såväl Kungl. Maj:t som riksdag sedermera gjorts rörande de militära lönernas revision — bland annat år 1927 (i samband med frågan om avlöningsreglementets definitiva fastställande), 1929 (i samband med frågan om löneförbättring för äldre subalternofficerare) och 1930 (i samma fråga som föregående år) — har någon överarbetning av desamma ännu ej skett, utan har den väntade förbättringen i den militära personalens ekonomiska ställning alltjämt undanskjutits. Detta synes så mycket mera beklagligt, som den militära tjänsten under de senaste decennierna i såväl kvalitativt som kvantitativt avseende intensifierats i en grad, som torde sakna motstycke inom de flesta andra statliga verksamhetsområden.

I föreliggande proposition nr 192 framhålles (sid. 64), att, »då beträffande försvarsväsendets personal såväl för avlöningarnas som för pensionernas storlek valts samma utgångspunkt, som använts vid beräkning av motsvarande förmåner för de civila befattningshavarna, konsekvensen måste bjuda, att samma grunder följas även vid bestämmandet av pensionsavdragens belopp». Det kan icke förnekas, att den militära personalens löner reglerats efter samma *system*, som gäller för civilförvaltningens tjänstemän, men det militära lönesystemet ligger, som ovan anförts, på en *lägre nivå* än det civila. Konsekvensen synes således bjuda, att man först efter en genomförd militär lönereglering bör bestämma pensionsavgifter av den storleksordning, som gäller för de civila beställningshavarna.

Utöver vad ovan anförts beträffande de militära lönernas förhållande till de civila beställningshavarnas må här erinras om, vad chefen för finansdepartementet i proposition nr 222 till föregående års riksdag angående nya tjänstepensionsbestämmelser för den civila statsförvaltningen anfört beträffande sammanhanget mellan å ena sidan lönebeloppen och å andra sidan pensionsavdragen. Vid behandling av frågan om en höjning av de civila tjänstemännens pensionsavdrag med anledning av vissa sänkningar i pensionsåldrarna intog chefen för finansdepartementet den stånd-

punkten, att någon mera avsevärd rubbning i pensionsavdragens storlek näppeligen syntes kunna ifrågakomma utan samband med ändring i bl. a. lönebeloppen. I samband med spørsmålet om den för civila statstjänstemän gällande täckningskvoten för pensionskostnadernas täckande framhölls (prop. sid. 82—83), hurusom i vissa fall täckningskvotens bibehållande borde föranleda höjning av pensionsavdragen, men att sådan höjning icke ansågs kunna ske utan samband med lönereglering. Vad sålunda anförts beträffande pensionsavdragens beroende av gällande löneställning gäller givetvis i full utsträckning jämväl för de militära beställningshavarna.

Förutom de ovan berörda skiljaktigheterna i de civila och militära befattningshavarnas löneställning tala andra vägande skäl för ett tillämpande av särskilda grunder för de militära pensionsavdragen. 1934 års militärpensionsakkunniga, som ägnat frågan en mycket ingående granskning, hysa den uppfattningen, att det kan ifrågasättas, huruvida en fullständig överensstämmelse mellan de civila och militära avdragsreglerna finnes påkallad med hänsyn till de militära beställningshavarnas nödtvungna tidiga avgång från aktiv stat och skyldighet att därefter fortfarande stå till statens förfogande såsom reservpersonal. Det synes nämligen på grund av dessa förhållanden ingalunda själfallet, att samma nettolön (d. v. s. lön efter verkställda pensionsavdrag) bör tillämpas för å ena sidan en tjänsteman, för vilken avgångsåldern är bestämd till 50 år, och å andra sidan en tjänsteman i motsvarande löneställning, för vilken gäller en pensionsålder av 60 eller 65 år. Uppenbart torde nämligen vara, att vid jämförlig befordringsgång samma årliga lönebelopp för den sistnämnde tjänstemannen har ett väsentligt högre värde för hela tjänstetiden än för den förre. De nu berörda särskilda förhållandena för den militära personalen synas, enligt de sakkunnigas uppfattning, giva ett visst stöd för att åtminstone när det gäller en pensionsreglering utan samband med lönereglering — fastställa pensionsavdrag, som *ligga under de civila pensionsavdragen*.

Den förbättring av pensionsvillkoren, som kommer den militära personalen till del vid ett godkännande av Kungl. Maj:ts förslag, synes icke av ifrågavarande tjänstemän kunna betraktas såsom den definitiva pensionsreglering, som personalen haft skäl att vänta sig efter ett flertal års provisorium. Som av förslaget framgår, skall visserligen personalen komma i åtnjutande av viss höjning av pensionsunderlagen — endast i en del fall utmynnar förslaget i minskade pensioner — men de föreslagna pensionsavdragen hava med hänsyn till önskemålet att bringa dessa i samklang med de civilas blivit den av art, att man — med hänsyn till vad ovan anförts — kan ifrågasätta deras godkännande. Som exempel på innebörden av Kungl. Maj:ts förslag i här berört avseende må anföras, att en kapten (lönegrad O 3) föreslås få pensionen höjd med 132 kronor, under det att hans *årliga* pensionsavgift samtidigt höjes med 138 kronor,

nämligen från nuvarande 108 kronor till 246 kronor. Visserligen föreslås genom övergångsbestämmelser, att den nuvarande ordinarie personalen icke skall vidkännas ökning av pensionsavdragen förrän i samband med vunnen befordran till högre beställning, men denna omständighet synes icke kunna tagas till intäkt för att för framtiden fastläsa ett pensions-system, som icke är lämpligt avvägt i förhållande till lönerna.

Det kan emellertid icke förnekas, att de militära beställningshavarna på senaste tid intagit en ganska gynnsam ställning beträffande bidraget till pensioneringskostnaderna. De nu utgående pensionsavgifterna äro nämligen beräknade på grundvalen av äldre gällande pensionsbelopp, och någon höjning av pensionsavgifterna har icke skett i samband med vidtagna pensionsförhöjningar i annan mån än att avgiftsskalan av pensionstekniska skäl jämkats genom 1926 års riksdagsbeslut om vissa åtgärder i avseende på den militära pensioneringens provisoriska ordnande. I samband med skedda pensionsförhöjningar har ock förutsatts, att pensionsavgifterna skulle höjas vid en mera definitiv pensionsreglering. Att en höjning nu kommer till stånd, synes sålunda vara berättigat, men det kan — av skäl som ovan anförts — icke vara staten värdigt att enligt föreslagna grunder genomföra en avgiftsförhöjning, som skulle medföra avsevärd minskning av utgående löneförmåner. Den militära personalen är visserligen på grund av förbehåll i avlöningsreglementet skyldig underkasta sig den ökning i pensionsavgifter, som statsmakterna kunna komma att bestämma, men uppenbart torde vara, att beställningshavarna under de många år, som gått efter löneregleringens genomförande, alltmär kommit att betrakta de utgående lönebeloppen såsom dem tillkommande nettolöner. Denna uppfattning delas till fullo av militärpensionssakkunniga, vilka anse det synnerligen förklarligt, om en avgiftshöjning av den storleksordning, som motsvarar den av Kungl. Maj:t föreslagna, skulle av personalen betraktas såsom alltför hög i förhållande till den förbättring av pensionsförmånen, som genom de nya bestämmelserna skulle vinnas.

Chefen för finansdepartementet anser sig emellertid icke kunna tillmäta berörda omständigheter någon betydelse, alldenstund personalen genom föreslagna övergångsbestämmelser blir skyddad från löneminskingar. Övergångsbestämmelserna innebära utan tvivel beaktansvärda fördelar för *nuvarande* beställningshavare, så länge de kvarstå i innehavande beställningar. I och med befordran framträda emellertid de ökade avgifterna med desto större skärpa. Som exempel må här endast anföras, hurusom befordran från majorsbeställning (med pensionsavgift enligt nuvarande bestämmelser) till överstelöjtnantsbeställning skulle komma att medföra en ökning av det årliga pensionsavdraget från 132 till 354 kronor, varemot svarar en pensionshöjning av 396 kronor. Löneförhöjningen per år utgör sålunda endast 600 — 222 kronor (utan dyrtidstillägg), d. v. s. 378 kronor.

Under beaktande av vad ovan anförts och under hänsynstagande jämväl

till de av chefen för finansdepartementet anförda men icke närmare specificerade författningstekniska svårigheterna och administrativa olägenheterna av att i de militära pensioneringsbestämmelserna införa den för de civila beställningshavarna genomförda begränsningsregeln beträffande avdragspliktens upphörande efter 30 tjänsteår — vilken beräkningsregel uteslutande ställer de militära beställningshavarna i ett sämre läge än motsvarande civila och, därest pensionsavdragen fixeras efter samma normer, innebär en tydlig och klar orättvisa mot den militära personalen — synas starka skäl tala för, att de militära pensionsavdragen i avvaktan på genomförandet av ny lönereglering bestämmas efter andra grunder än vad som skett för civilförvaltningens tjänstemän. Ehuru de av 1934 års militärpensionssakkunniga föreslagna pensionsavdragen måste betraktas såsom liggande vid maximigränsen av personalens betalningsförmåga, synas desamma i avvaktan på en slutgiltig militär lönereglering kunna ligga till grund för bestämmelserna i det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget till militärt tjänstepensionsreglemente. Ifrågavarande sakkunnigas förslag, som förordats av flertalet i ärendet hörda myndigheter, avser pensionsavdragens ökning till täckande av den genom pensionsförhöjningarna föranledda kostnadsökningen. De försäkringstekniska beräkningar, som för ifrågavarande ändamål utförts av de sakkunniga (betänkandet, bilaga 5), hava resulterat uti en pensionsavdragsskala, som upptager en genomsnittlig höjning av nuvarande pensionsavgifter med 58.7 procent. Till jämförelse må nämnas, att en övergång till de av Kungl. Maj:t föreslagna avdragsgrunderna skulle innebära en ökning av i genomsnitt omkring 128 procent.

Med stöd av vad här ovan anförts få vi hemställa,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 192 måtte besluta att såsom beräkningsgrund för den militära personalens bidrag till pensioneringskostnaderna godkänna 1934 års militärpensionssakkunnigas till Kungl. Maj:t avgivna förslag angående pensionsavdrag.

Stockholm den 30 mars 1935.

Bj. Holmgren.

Nils Holmström.

Carl Patric Ossbahr.

Gust. Svedman.

T. G. von Seth.

Alf. Meyerhöffer.

Carl Björling.

